

Grafikai Könyvtár. Szerkeszti *Novák László*. V. *Walter Ernő és Novák László: A színek világa*. VI. *Freund G.: Papiros a grafikában*. VII—IX. *Novák László: A nyomdászat története*. I—IV. könyv. XV—XVIII. század. Budapest, 1927—28. 8°.

A nyomdaipar minden kérdésének első alaposabb feldolgozását tűzte ki célul maga elé *Novák László* szerencsés vállalkozása, mely a kezdet nehézségeit leküzdve, már feleútján jár programjának. Az V. kötetben a színkeverés teoriájáról, a színek különféleségéről, esztétikájáról és grafikai jelentőségéről írnak a szerzők, kiemelve a festékek természetét és használatmódját. Különösen figyelemreméltók ez úttörő munka műmellékletei, melyek a színek egymásrahatásáról adnak könnyű áttekintést. — A VI. kötet a papiriparnak van szentelve. A papiros történetéből kiindulva foglalkozik anyagával, gyártásával, minőségével, alakjával, súlyviszonyaival és különböző felhasználásmódjaival. A papirgyártás termékeinek változatossága ma már csaknem a textiliparét közelíti meg, ezért nagyon jól tette a szerkesztő, hogy a különféle és könnyen összetéveszthető papirosgyártmányok jólrendezett mintagyűjteményét csatolta a kötet végére. — A VII—IX. kötetekben bizonyára a szerkesztő főművét vesszük kezünkbe: a nyomdászat ötszázéves történetét. *Novák László* e művének megírásához szorgalmas tanulmányok és több évtizedes szakírói működés után fogott s munkatársai bizonyára tőle veszik legszívesebben iparuk fejlődéstörténetét. Az első könyvben a könyvnyomtatást megelőző középkori könyvmásolásról, valamint a sokszorosító technika kezdeteiről szól. Méltatja *GUTENBERG* találmányának jelentőségét, korszerűségét és a feltaláló szomorú sorsát, majd a könyvnyomtatás diadalmas elterjedését a XV. század végéig külföldön és hazánkban. A második könyv a könyvnyomtatás XVI. századi virágkoráról szól. A külföldi nyomdászat és könyvkereskedelem fejlődésével párhuzamosan mutatja be szerző a mostohább sorsú magyart is. A nyomástechnika kevésbé változott ezidőben, de annál nagyobb erővel lendült fel a könyvművészet a fa- és rézmetzés kiváló mestereinek segítségével. Egyre sötétebb fellegként nehezülnek azonban e korszakban *GUTENBERG* szabad művészetére a cenzura és az egészséges versenyt elgáncsoló privilégiumok. A harmadik könyvben — a XVII. század könyvtörténetében — a hanyatlás kora következik. A könyvnyomtatás művészi lendületét veszítve másodrendű iparrá marad vissza. A legképzettebb mesterek is alig bírnak megküzdeni a gondolatszabadságot elfojtani akaró politikai fölényvel. Érdekesen bon-

takozik ki azonban e korban a nyomdászvilág sajátos céhélete. A hanyatlás szomorú tünetei jellemzik a XVIII. századot is, melyről szerző a negyedik könyvben ad jellemző képet. A nyomdásztechnika ezidőben a litográfia és stereotípia útján mutat haladást, de figyelmet érdemel ezek mellett a mai betűpontrendszer egységesítő rendszereinek kialakulása is. Sokatigérő módon fejlődik mellettük az egyre erősödő napisajtó és könyvkereskedelem. A köteteket jól megválasztott illusztrációk teszik érthetőbbé.

DR. NYIREŐ ISTVÁN.

Szentiványi Róbert. *Az ABC keletkezése.* Budapest, 1927.
Élet irod. és nyomdai r.-t. Szerző kiadása. (89 l.+1 m.)

Az írástörténetben feltűnően szegény szakirodalmunk gondosan megírt, alapos munkával lett gazdagabb. Szerző a legújabb külföldi ásatások eredményeit feldolgozva kíséri végig az írás fejlődéstörténetét eredetének első nyomaitól kezdve. Sorra veszi az észak-szémi írásemlékeket, az akkad, hattai, krétai, ciprusi ősrásokat, az egyiptomiak írásfajait, a sinai ősfeliratokat, végül a görög és latin írást, melyek egymásra hatását és átszarmazását táblázaton is érdekesen szemlélteti. Bár a legrégebb és időszereleg meghatározható egyiptomi írásemlékek a Kr. e. V. évezredbe nyúlnak vissza a mai betűírás közvetlenebb őseit szerzőnk a sinai félsziget bányáiban talált és az egyiptomi hieroglifokhoz közelálló sémi képirásban keresi, mely az egykorú akkad képirástól eltér és a Kr. e. II. évezred első feléből származik. Ez az írás, amelyhez hasonló az évezred második felében Föniciában volt használatos, rokonságot tart a kanaáni, moabita, valamint aram írásokkal is. A hasonlóság azonban nem az írásjelek formájában, hanem inkább abban nyilvánul, hogy az egyiptomi fogalmi és szójeleken kívül 24 mássalhangzót használ. Rokonságot tartanak továbbá az észak-szémi írások a krétai írással is és pedig alaki tekintetben.

Ezért az észak-szémi írás eredete valószínűleg kettős irányba vezethető vissza. És pedig az egyiptomiaktól az eszmét és anyagot, a krétaiaktól pedig a formát vehette át.

Az így kialakult írásrendszernek később Kanaán és Fönícia az egyes betűk célszerűbb alakjának, illetve a betűrendnek a végleges megállapításában voltak segítségére. Majd a görög kultúra pótolta az utolsó hiányokat is a magánhangzók ábrázolásával.

DR. NYIREŐ ISTVÁN.